

Kansalaisaloitteiden merkitys suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä

Saana Corino

Tekijä(t) Saana Corino	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Kansalaisaloitteiden merkitys suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä	Sivu- ja liitesivumäärä 28 + 7
<p>Tämän työn tarkoituksena on selvittää kansalaisaloitteiden merkitystä suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Opinnäytetyössä vastataan seuraaviin kysymyksiin:</p> <p>Mistä kansalaisaloitteissa on kyse? Miten kansalaisaloite tehdään? Kansalaisaloitteiden vaikutus suomalaisessa yhteiskunnassa? Vaatiiko kansalaisaloite lobbaamista edetäkseen? Saavatko kansalaisaloitteet tasapuolisen käsittelyn eduskunnassa suhteessa muihin lakialoitteisiin?</p> <p>Työ toteutettiin tutustumalla internetistä löytyvään materiaaliin sekä kirjalliseen lähdeaineistoon. Lisäksi tietoa täydennettiin haastattelemalla kansanedustajia. Haastattelujen tarkoituksena oli saada lainsäätäjän näkökulma kansalaisaloitteisiin.</p> <p>Työn alussa tarkastellaan, miten laki syntyy eduskunnassa. Seuraavissa luvuissa käsitellään kansalaisaloitetta laajemmin. Esimerkkinä on Tahdon2013 – aloite. Lopuksi käsitellään haastattelun tuloksia peilaten työn alaongelmiin.</p> <p>Työn lopputuloksena todetaan, että kansalaisaloite on erittäin tärkeä, uusi suoran vaikuttamisen keino. Kansalaisaloite on tervetullut lisä Suomen poliittisessa pelikentässä, joiden tarkoitus on lisätä kansalaisten kiinnostusta politiikkaan. Kansalaisaloitteet toimivat keskustelun herättäjinä ja tuovat esiin yhteiskunnan kipukohtia.</p>	
Asiasanat Kansalaisaloite, edustuksellinen demokratia, politiikka, lainsäädäntöjärjestelmä.	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön tutkimustehtävä	1
1.2	Aiheen rajaus	2
1.3	Keskeiset käsitteet	2
2	Mikä on kansalaisaloite	4
2.1	Miten laki syntyy suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä?	4
2.2	Kansalaisaloitteen tekeminen.....	5
2.3	Aloitteen teko Kansalaisaloite.fi-palveluun.....	6
2.1	Tahdon2013 -kansalaisloite tasa-arvoisesta avioliittolaista.....	8
2.2	Näin eduskunta äänesti tasa-arvoisesta avioliittolaista	9
3	Vaikuttavuus.....	11
3.1	Vaikuttavuuden määrittely	11
3.2	Kansalaisaloite ja vaikuttavuus.....	12
3.3	Kansalaisaloite suomalaisessa lainsäädännössä	15
4	Empiirinen osa	18
4.1	Kysely	19
4.2	Puolistrukturoitu kysely	20
4.3	Toteutus.....	20
4.4	Mistä kansalaisaloitteissa on kyse?.....	21
4.5	Miten kansalaisaloite tehdään?	22
4.6	Kansalaisaloitteiden vaikutus suomalaisessa yhteiskunnassa?.....	22
4.7	Vaatiiko kansalaisaloite lobbaamista edetäkseen?.....	23
4.8	Saavatko kansalaisaloitteet tasapuolisen käsittelyn eduskunnassa suhteessa muihin lakialoitteisiin?.....	24
4.9	Reliabiliteetti- ja validiteetti tarkastelu.....	24
5	Diskussio.....	26
5.1	Yhteenveto.....	26
5.2	Itsearviointi.....	28
	Lähteet	29
	Internet – lähteet	29
	Haastattelu.....	32
	Liitteet.....	32
	Liite 1. Miten eduskunta äänesti sukupuolineutraalista avioliittolaista.	32
	Kokoomus.....	33
	Sosiaalidemokraatit.....	34
	Perussuomalaiset.....	34
	Keskusta	35

Vasemmistoliitto	36
Ruotsalainen kansanpuolue	37
Vihreät	37
Kristillisdemokraatit	38
Vasenryhmä.....	38
Muutos 2011	38
Liite 2. Kysely kansanedustajille.	40

1 Johdanto

Poliittinen kiinnostus ei tarkoita vain puoluepolitiikkaa. Poliitikassa on kyse vallasta, päätöksistä, rahasta ja ihmisistä. Poliitikalla on tekemistä kaikkien asioiden kanssa. Kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on nykyään melko vähäistä. Yhteiskunnalliset asiat, eikä niihin vaikuttaminen kiinnosta suurta yleisöä. Kunnallispolitiikan merkitys ei monelle avaudu, vaikka se on ehkä eniten kansalaisten elämää määrittävä tekijä.

Poliittinen osallistuminen on monisäikeinen asia. Siihen vaikuttavat äänestäjän mieltymykset, ominaisuudet, motivaatio, puolueet, henkilöt, yhteiskunnalliset ilmiöt sekä globaali tilanne. Kun halutaan vahvistaa kansalaisten kiinnostusta politiikkaan, on kiinnitettävä näihin kaikkiin asioihin huomiota.

Äänestysaktiivisuus on laskenut Suomessa viimeisten vuosikymmen aikana. Tutkimuksissa on havaittu, että äänestäminen on yhteydessä ikään, koulutukseen ja tulotasoon. Taipumus äänestää on suurempi korkeasti koulutetuilla, vanhemmilla ikäluokilla ja keskimääräistä enemmän tienaavilla äänestäjillä. Useissa tutkimuksissa on osoitettu, että nuorempien sukupolvien osallistumisvalmiutta on selkeästi laskenut heidän vanhempia ikäryhmiä matalampi käsitys äänestämisestä kansalaisvelvollisuutena sekä vähäinen politiikkaan kokema kiinnostus. (Politiikasta.)

1.1 Opinnäytetyön tutkimustehtävä

Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää, mikä merkitys kansalaisaloitteella on suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Kansalaisaloitejärjestelmä on uusi ilmiö suomalaisessa politiikassa. Tämä järjestelmän ansiosta yksittäinen kansalainen voi tehdä aloitteen haluamastaan aiheesta ja tarpeeksi allekirjoituksia kerättyään lähettää sen eduskuntaan. Työssä tarkastellaan kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista, koska se on tällä hetkellä ainoa aloite, jolla on mahdollisuus edetä laiksi asti. Selvityksen teoriaosassa käsitellään kansalaisaloitteen tekemistä, hallituksen eduskunnalle antamaa esitystä kansalaisaloitelaista ja hallituksen tutkimusta kansalaisaloitteesta.

Opinnäytetyössä käsitellään kansalaisaloitteiden vaikuttavuutta yleisellä tasolla. Vaikuttavuuden käsittelyyn on paljon teorioita, mutta usein käytännössä vaikuttavuus jää mittaamatta. Tämä johtaa usein siihen, että monissa toimissa, joissa pyritään ratkaisemaan yhteiskunnan haasteita, ei tiedetä ovatko seuraukset sitä, mitä haettiin. (Sitra.)

Opinnäytetyön alaongelmat ovat:

1. Mistä kansalaisaloitteissa on kyse?
2. Miten kansalaisaloite tehdään?
3. Kansalaisaloitteiden vaikutus suomalaisessa yhteiskunnassa?
4. Vaatiiko kansalaisaloite lobbaamista edetäkseen?
5. Saavatko kansalaisaloitteet tasapuolisen käsittelyn eduskunnassa suhteessa muihin lakialoitteisiin?

1.2 Aiheen rajaus

Opinnäytetyössä keskitytään siihen, mikä on kansalaisaloitteen merkitys suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä ja miten se tehdään. Työn ulkopuolelle on jätetty kansalaisaloitteet muualla maailmassa, kansalaisaloitteen juridiset muotoseikat, kansalaisaloitteiden tekemiseen vaikuttavat tekijät ja vireillä olevat aloitteet, koska näin laaja tarkastelu ei ole mahdollinen tämän opinnäytetyön puitteissa.

Tämä työ on kvalitatiivinen tutkimus. Menetelmänä käytettiin sekä kirjallisuustutkimusta että teemahaastatteluja. Haastattelukysymykset tässä työssä on lähetetty valituille kansanedustajille sähköpostitse.

1.3 Keskeiset käsitteet

Edustuksellinen demokratia - äänestäjät valitsevat edustajia, joilla on valtuudet tehdä päätöksiä.

Hallituksen esitys eduskunnalle - Hallituksen esitys on hallituksen eduskunnalle antama ehdotus käsiteltäväksi, joka voi koskea muun muassa lakia, valtion talousarviota tai lisätalousarviota, kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä tai aikaisemmin annetun hallituksen esityksen täydentämistä.

Kansalaisaloite - on aloite, jonka tietty määrä kansalaisia voi tehdä saadakseen valtion, kunnan tai alueen päätöksentekoaikimet toimimaan aloitteessa määritellyllä tavalla. Esimerkiksi, päättämään joihinkin toimenpiteisiin ryhtymisestä tai säätämään tietyn lain.

Lobbaaminen - erilaisten eturyhmien pyrkimyksiä vaikuttaa epävirallisesti päättäjiin ja poliitikkoihin. Lobbaaja viestii asian kannalta olennaisten ryhmien, kuten virkamiesten, poliitisten päättäjien tai median edustajien kanssa ja pyrkii vakuuttamaan nämä asian tärkeydestä.

Kansanedustajien omantunnon asia – asia, josta kansanedustajat saavat äänestää itsenäisesti, eli asia ei ole sidottu ryhmäkuriin.

2 Mikä on kansalaisaloite

Kansalaisaloite tarkoittaa aloitetta, jonka tietty määrä kansalaisia voi tehdä saadakseen valtion, kunnan tai alueen päätöksentekuelimet toimimaan aloitteessa määritellyllä tavalla. Esimerkiksi, päättämään joihinkin toimenpiteisiin ryhtymisestä tai säätämään tietyn lain.

"Kansalaisaloite on Suomen kansalaisten suora vaikuttamiskeino lainsäädäntöön" (Kansalaisaloite, 1.)

Kansalaisaloite on suoran demokratian väline, jonka avulla Suomen kansalainen voi tehdä eduskunnalle aloitteen lain säätämiseksi. Kansalaisaloite täydentää edustuksellista demokratiaa. (Väestörekisterikeskus.)

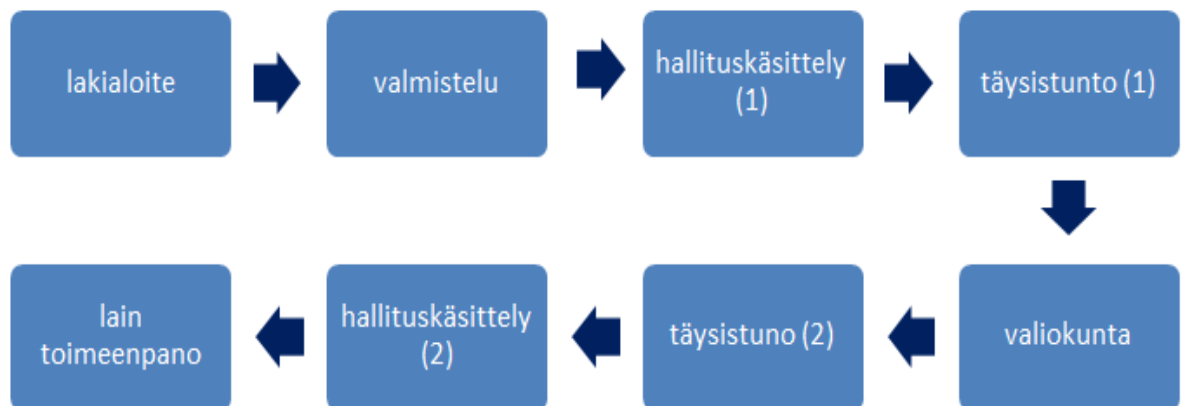
Kansalaisaloitteen tavoite on edistää vapaata kansalaistoimintaa sekä kannustaa eri väestöryhmiä osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnan kehittämiseen. Kansalaisaloite on ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä tai lakialoite. Aloite voi koskea myös voimassa olevan lain muuttamista tai kumoamista. (Kansalaisaloite, 2.)

"Kansalaisaloite ja kansanedustajan lakialoite eivät käytännössä luo uutta lainsäädäntöä. Sen sijaan ne keräävät ansaitusti mediahuomiota, kiinnostusta ja jos hyvin käy, ovat omiaan nostamaan tahtotilaa, jonka myötä hallitus ottaa asian hoitaakseen. Ne ovat siis tosi-asiassa yhteiskunnallisen keskustelun välineitä, vaikka näyttäytyvätkin lainsäädäntöhankkeina. Kansanedustajan lakialoite on selkeä ja aito kertomus äänestäjille siitä, mitä kansanedustaja haluaisi tehdä (mutta mihin hänen valtansa ei riitä). Tai kansalaisaloitteen tapauksessa kansanjoukon kertomus kansanedustajille ja kansalle siitä, mitä kyseinen kansanjoukko haluaisi tehdä." (Salava.)

2.1 Miten laki syntyy suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä?

Lakien säätäminen on demokraattista päätöksentekoa. Sillä luodaan oikeuskäytäntöjä ja sääntöjä, jotka koskettavat kaikkia Suomessa asuvia. Vaaleissa valitaan erilaisten arvojen, henkilöiden ja puolueiden väliltä. Demokratiassa vaalien voittaminen antaa oikeuden poliittiseen vallankäyttöön. Eduskuntavaaleissa äänestäjät ilmaisevat äänestämällä, keitä he haluavat päättämään yhteiskunnan asioista. Lainsäädäntötyössä vaikuttaa aina poliittiset tavoitteet, alan asiantuntemus, jota lakiesitys koskee. Lakeihin vaikuttaa tiedon lisäksi päätöksentekijöiden arvot. Poliitikassa pohjimmiltaan on kysymys siitä, miten asioiden tulisi olla yhteiskunnassa. (Eduskunta,1.)

Aloitteen laista tekee kansanedustaja tai hallitus. Maaliskusta 2012 saakka myös 50 000 äänioikeutettua kansalaista voi tehdä eduskunnalle kansalaisaloitteen uuden lain säätämisestä. Lain laatiminen alkaa siinä ministeriössä, jonka toimialaan kyseinen asia kuuluu. Uuden lain valmistelussa kuullaan eri tahojen näkemyksiä ja asian asiantuntijoita. Lakiesitystä käsitellään eduskunnassa täysistunnossa sekä valiokunnassa. Tavalliset lait hyväksytään, jos yli puolet äänestäneistä kansanedustajista äänestää lain puolesta. Perustuslain muuttaminen tarvitsee kuitenkin kahden kolmasosan enemmistön taakseen. Lakiesityksen valmistuminen laiksi kestää eduskunnassa yleensä muutamia kuukausia. (Suomi.)

Kuvio.1. Lainsyntyminen prosessina (Eduskunta, 2)

2.2 Kansalaisaloitteen tekeminen

Aloitteen voi laittaa vireille yksi tai useampi äänioikeutettu Suomen kansalainen. Vireillepanijan tulee nimetä aloitteelle vähintään yksi edustaja ja tälle yksi varaedustaja. Seuraavat muotovaatimukset on säädetty aloitteelle:

”Aloitteen tulee sisältää lakiehdotus (ehdotus säädöstekstiksi) tai ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä sekä ehdotuksen perustelut. Aloitteella on oltava sen sisältöä kuvaava otsikko. Aloitteella on oltava päiväys, joka tulee kaikkiin kyseisen aloitteen kannatusilmoitukseen. Samaa aloitteeseen ei saa sisällyttää erilaisia asioita.” (Kansalaisaloite, 3.)

Kansalaisaloitteen on luonnollisesti koskettava asiaa, joka kuuluu eduskunnan lainsäädäntövallan alaisuuteen. Aloitte voidaan laatia joko ruotsin tai suomen kielillä. Tärkeää on huomata, että aloitetekstiä ei voi enää miltään osin muuttaa kannatusilmoitusten keräyksen alettua.

Kansalaisaloitteella yksittäinen kansalainen voi siis saada haluamansa asian eduskunnan käsittelyyn. Lakialoitteella kansanedustaja tai hallitus tekee aloitteen laista.

2.3 Aloitteen teko Kansalaisaloite.fi-palveluun

Uuden aloitteen tekeminen aloitetaan Kansalaisaloite.fi-palvelussa, etusivulta valitaan kohta "Tee kansalaisaloite". Palveluun tunnistaudutaan pankkitunnuksilla, mobiilivarmen- teella tai sirullisella henkilökortilla. Suositellaan, että tekstit kirjoitetaan valmiiksi esimer- kiksi tekstinkäsittelyohjelmalla ja sitten vasta siirretään ne palvelun lomakkeelle. Aloitteen pysyviä tietoja palvelussa ovat otsikko, sisältö, perustelut, päiväys sekä tiedot vastuuhenkilöistä. Näitä tietoja ei voi sen jälkeen muuttaa kun aloite on palvelussa julkaistu tai kan- natusilmoitusten keräys alkanut. (Kansalaisaloite, 4.)

Kansalaisaloitteen tulee sisältää joko lakiehdotuksen tai ehdotuksen lainvalmisteluun ryh- tymisestä. Aloite voi olla myös voimassa olevan lain kumoamista tai muuttamista joltain osin, mutta vain kohdistua yhteen asiakokonaisuuteen.

*"1) Lakiehdotus: Lakiehdotuksen tulee sisältää säädösteksti ja ehdotuksen perustelut.
2) Ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä: Ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä ei tarvitse sisältää valmista säädöstekstiä. Tästä syystä tämä aloitemuoto sopii esimerkiksi laajoihin ja monimutkaisiin lainsäädäntöasioihin."* (Kansalaisaloite, 5.)

Perustelut ovat pakollinen ja erittäin tärkeä osa kansalaisaloitetta. Siinä tulee olla ne nä- kökohdat jotka tuovat parhaiten esille aloitteen merkityksen ja tarpeellisuuden. (Kansa- laisaloite, 6.)

Kansalaisaloitteen tekeminen on helppoa ja www.kansalaisaloite.fi-sivuilta löytyy yksityis- kohtaiset ja helposti luettavissa olevat ohjeet. Etukäteen kannattaa suunnitella, millä eri tavoin kannatusilmoituksia kerätään. Kun kaikki kohdat on huolellisesti täytetty, aloite lä- hetetään oikeusministeriöön tarkastettavaksi.

Tee kansalaisaloite

Tehdäksesi kansalaisaloitteen sinun on ensin tunnistauduttava. Tunnistautuminen tehdään verkkopankkitunnusten, mobiilivarmenteen tai sirullisen henkilökortin (HST-kortin) avulla.

Tunnistaudu ja tee aloite

Ennen aloitteen lisäämistä palveluun ja lähettämistä oikeusministeriöön on hyvä tarkistaa seuraavat asiat:

1. Olet tutustunut ohjeisiin aloitteen vastuuhenkilölle
2. Aloiteteksti on laadittu huolella (Tekstiä ei voi muuttaa kannatusilmoitusten keräyksen alettua)
3. Aloite on laadittu ehdotukseksi uudeksi laiksi tai ehdotukseksi vanhan lain kumoamisesta tai muuttamisesta

Tunnistaudu ja tee aloite

Tutustu aloitteen tekemiseen

Voit tutustua aloitteen tekemiseen ennen kuin lisäät aloitteesi palveluun. Tutustuminen aloitteen tekemiseen ei edellytä kirjautumista palveluun.

Tutustu aloitteen tekemiseen

Kuvio 2. Kuva kansalaisaloite- sivustosta (Kansalaisaloite,7)

Kun aloite on tarkastettu oikeusministeriössä, kannatusilmoituksia voidaan alkaa keräämään.

Keräysaikaa on kuusi kuukautta aloitteen päiväyksestä. Ilmoituksia voidaan kerätä:

- kirjallisina paperilla
- verkossa oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa
- verkossa vireillepanijan järjestämässä verkkopalvelussa, joka on Viestintäviraston hyväksymä. (Kansalaisaloite, 8.)

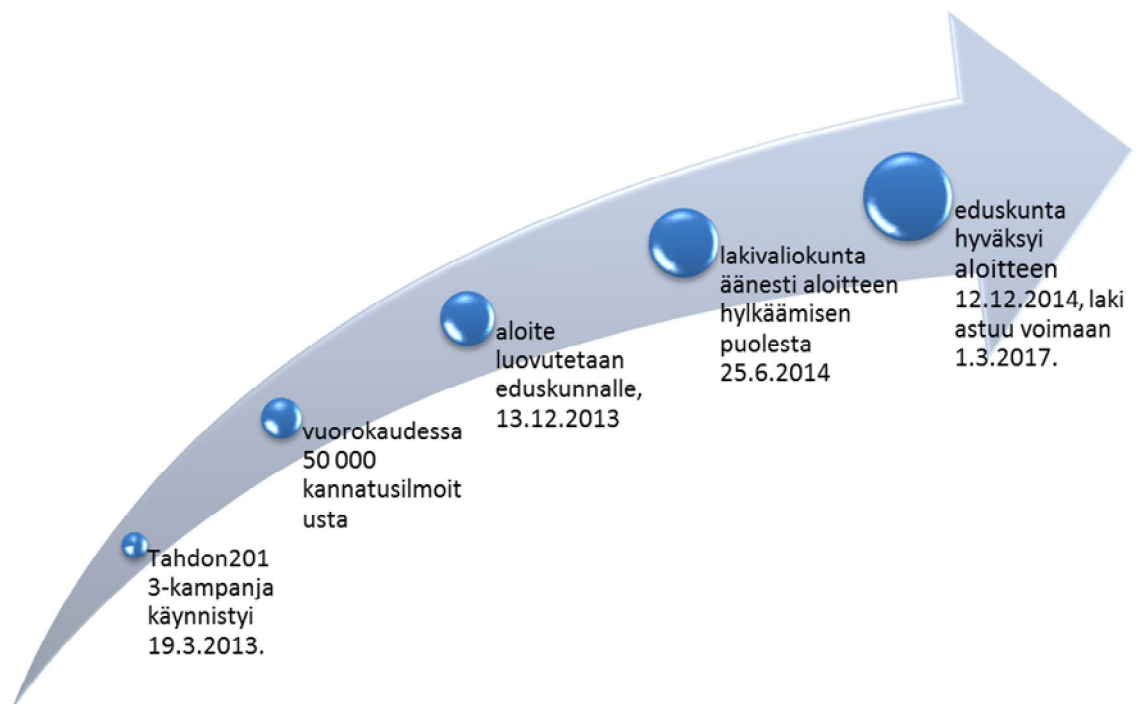
Tarkemmat ohjeet löytyvät sivustoilta. Keräyksen jälkeen kannatusilmoitukset toimitetaan Väestörekisterikeskukselle tarkistettavaksi. Siitä tulee sopia etukäteen Väestörekisterikeskuksen kanssa. Aloitteen tulee kerätä vähintään 50 000 kannatusilmoitusta.

Jos kansalaisaloite on kerännyt vähintään 50 000 kannatusilmoitusta Väestörekisterikeskuksen tarkastuksen mukaan, voi aloitteen toimittaa eduskuntaan. Eduskunnalla on velvoite käsitellä aloite, mikäli se on kerännyt vähintään 50 000 kannatusilmoitusta. (Kansalaisaloite, 9.)

2.1 Tahdon2013 -kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista

Tahdon2013-kampanja käynnistyi Tasa-arvon päivänä 19.3.2013. Aloite keräsi alle vuorokaudessa eduskuntakäsittelyyn vaadittavat 50 000 kannatusilmoitusta. Aloite luovutettiin eduskunnalle 13.12.2013. Eduskunta käsitteli ensimmäisen kerran kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista 20.2.2014. (Tahdon2013, 1.)

Aloite hyväksyttiin eduskunnassa 12.12.2014. Avioliittolain muutos tulee voimaan 1.3.2017 (Eduskunta, 3.)

Kuvio 3. Tahdon2013-aloitteen eteneminen

Kuviossa 3. Kuvataan Tahdon2013 –aloitteen eteneminen käynnistymisestä lain valmistumiseen.

Aloitteen tarkoituksena on, että jatkossa samaa sukupuolta olevilla pareilla on oikeus solmia avioliitto. Tällä pyritään lisäämään yhteiskunnassa yhdenvertaisuutta. Tarkoituksena on muuttaa nykyistä avioliittolakia, lakia rekisteröidystä parisuhteesta ja lakia transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta. Kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että luovuttaisiin jatkossa samaa sukupuolta olevien parien mahdollisuudesta virallistaa suhteensa, kuten laissa rekisteröidystä parisuhteesta säädetään. (Tahdon2013, 2.)

Yhdenvertaisempi asema yhteiskunnassa parantaisi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen arvostusta ja elämänlaatua sekä ehkäisisi syrjintää ja kiusaamista. Muuttamalla lainsäädäntöä yhteiskunta tunnustaisi samaa sukupuolta olevat parit tasavertaisiksi eri sukupuolta olevien parien kanssa. (Tahdon2013, 3.)

Samaa sukupuolta olevien avioliitto olisi Suomelle suuri periaatepäätös ja historiallinen muutos. Nykyisin rekisteröidyllä parisuhteella on suurin piirtein samat oikeudelliset vaikutukset kuin avioliitolla erikseen laissa lueteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Näitä ovat seuraavat poikkeukset:

- nimilain säännökset sukunimestä
- adoptiolain säännökset
- parisuhteen rekisteröintimenettely. (Tahdon2013, 4.)

2.2 Näin eduskunta äänesti tasa-arvoisesta avioliittolaista

Eduskunta äänesti sukupuolineutraalista avioliittolaista perjantaina 28.11.2014. Avioliittolain muutosta kannatti 105 ja vastusti 92. Kaksi kansanedustajaa ei osallistunut äänestykseen. Tyhjää ei äänestänyt kukaan. (Yle, 1.)

Kokoomuksessa aloitteen puolesta äänesti 28 kansanedustajaa. Vastaan äänesti 16 kansanedustajaa.

Sosiaalidemokraateissa aloitteen puolesta äänesti 37 kansanedustajaa ja vastaan äänesti 2 edustajaa.

Perussuomalaisissa aloitteen puolesta äänesti 1 edustaja ja vastaan äänesti 36 edustajaa. Keskustassa puolesta äänesti 6 edustajaa ja vastaan äänesti 30 edustajaa.

Vasemmistoliiton kansanedustajista kaikki kannattavat uutta avioliittolakia
Ruotsalaisessa kansanpuolueessa puolesta äänesti 9 edustajaa ja vastaan äänesti 1
edustaja.

Vihreät äänestivät kaikki aloitteen puolesta.

Kaikki kristillisdemokraattien edustajat vastustivat uudistusta.

Vasenryhmässä kaikki 2 edustajaa äänestivät lain puolesta.

Muutos 2011 – puolueen yksi edustaja vastusti uutta avioliittolakia. (Yle, 2.)

Tarkempi erittely äänestyksestä on liitteessä 1.

3 Vaikuttavuus

Vaikuttavuutta ovat tutkineet mm. professori Martti Kekomäki ja eläkkeellä oleva suurlähtettiläs Matti Kääriäinen seuraavalla tavalla.

Professori Martti Kekomäen mukaan USA:ssa terveydenhuollossa laatua mitataan kuudella ulottuvuudella, jotka ovat 1) vaikuttavuus, 2) tehokkuus, 3) turvallisuus, 4) oikea-aikaisuus, 5) potilaskeskeisyys ja 6) tasa-arvo. Ruotsissa on useita erilaisia laatu- ja hin- tamittareita. Miksi ei Suomessa? (Martti Kekomäki.)

Vaikuttavuuden perään kuuluttaa myös Matti Kääriäinen, joka on kirjoittanut kirjan Kehi- tysavun kirous. Kirja on tilitys siitä, kuinka kehitysapu seisoo savijaloilla. Kääriäinen myön- tää kirjassaan, että kehityshankkeissa olosuhteet ovat äärimmäisen haasteelliset. Kääriäi- sen mukaan tarvitaan analyysi, jotta tiedetään mistä tämä johtuu. Hänen mukaan analyysi puuttuu ja kehitysavun vaikutusten ja tuloksellisuuden arviointi on hyvin vähäistä. (Yle, 3.)

Tässä työssä on käytetty Vaikuttava Säätio –julkaisua yhtenä lähteenä. Julkaisussa arvioidaan säätioiden vaikuttavuuden periaatteita ja käytäntöjä. Julkaisussa käydään sel- keästi läpi mitä vaikuttavuus on, miten sitä arvioidaan, miksi se kannattaa huomioida toi- minnassa ja miksi vaikuttavuutta kannattaa arvioida.

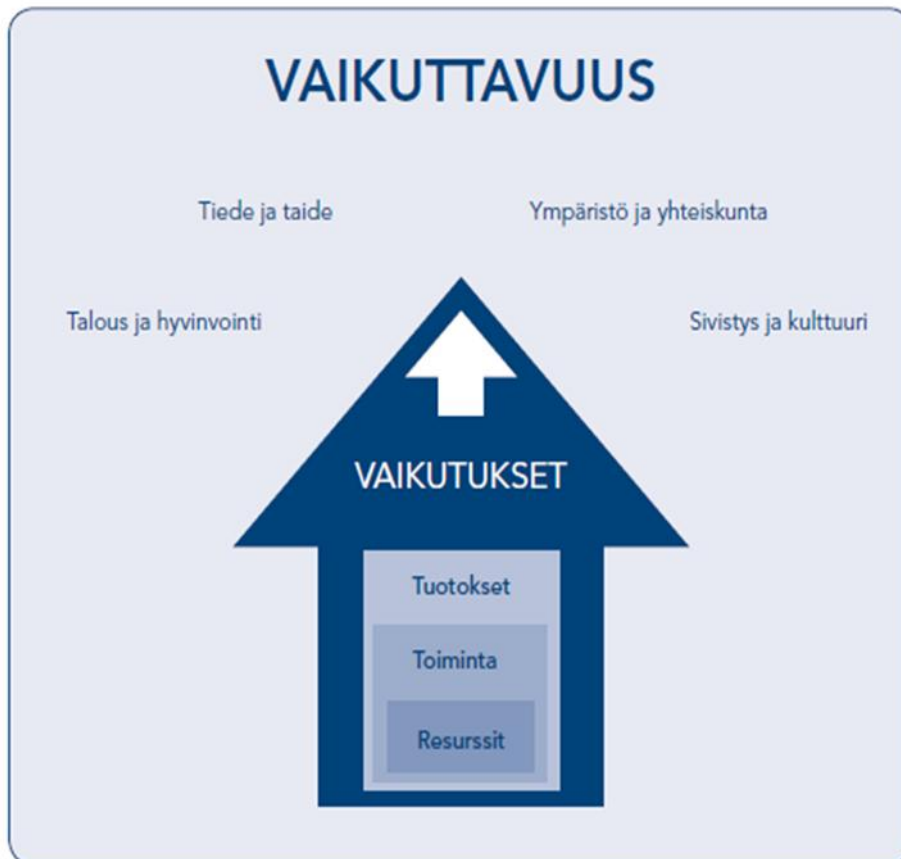
3.1 Vaikuttavuuden määritteleminen

”Vaikuttavuus on tavoiteltua muutosta” (Suvikumpu, Tikka & Saukkonen 1).

Sanat vaikutus ja vaikuttavuus tarkoittavat eri asioita. Vaikuttavuus on tarkoituksellisen toiminnan tulos. Vaikutus on syy – seuraussuhde. Vaikuttavuutta ei ole itse toiminta, vaan toiminnan seuraukset. Se voi olla henkistä, aineellista, kulttuurista, epäsuoraa tai suoraa. Asetettujen tavoitteiden onnistuminen tai painopisteiden toteutuminen on onnistunutta vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden arviointi saattaa kuulostaa mitään sanomattomalta jar- gonilta mutta määritelmien ja menetelmien taakse kätkeytyy aito mahdollisuus kehittää toimintaa ja osaamista. Vasta tietynlaisen tuloksen aikaansaaminen on vaikuttavuutta. Esimerkkinä julkaisussa käytetään lääketiedettä tukevan säätion apurahan myöntämistä apurahan tutkijalle. Tukirahan vaikutus on välitön: tutkija saa rahaa ja tutkimushanke käynnistyy. Vaikuttavuudesta voidaan puhua vasta kun myöntöpäätöksen sisältö on saa- vutettu. Kun apurahansaaja on tuottanut lääketieteellisesti tärkeää tietoa, jonka ansiosta potilaat paranevat. Vaikuttavuus mittaa aikaansaattua muutosta. (Suvikumpu, Tikka & Saukkonen, 2.)

Arvioinnin tarve ulottuu kaikkiin yhteiskunnan alueisiin, niin julkiseen kuin yksityiseen. Vaikuttavuusarviointia tehdessä on tarkasti määriteltävä mitä halutaan arvioida ja miksi. Esimerkiksi yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa vaikuttavuuden arvioinnin tulokset auttavat päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. (Suvikumpu, Tikka & Saukkonen, 3.)

Kuvio 4. Vaikuttavuus (Suvikumpu, Tikka & Saukkonen 4)

Kuviossa 4. Kuvataan vaikuttavuuden muodostumista. Alkaen resursseista ja edeten siitä toimintaan sekä tuotokseen. Vaikutukset näkyvät sivistyksessä ja kulttuurissa, ympäristössä ja yhteiskunnassa, tieteissä ja taiteissa tai taloudessa ja hyvinvoinnissa.

3.2 Kansalaisaloite ja vaikuttavuus

Kansalaisaloitteet menevät vaikuttavuudeltaan yleensä yhteiskunta-, sivistys ja kulttuuri- osioon. Esimerkiksi kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista tähtää Suomessa vallitsevan kulttuuriin muuttamiseen. Suomessa koetaan vahvasti, että avioliitto on miehen ja naisen välinen instituutio. Tahdon2013–aloitteen tavoite on muuttaa yhteiskunnassa vallit-

sevaa kulttuuria tältä osalta. Kansalaisaloitteen tavoite on aina muuttaa yhteiskunnassa jotain tiettyä asiaa tai lakia. Toinen esimerkki kansalaisaloitteesta, jolla on yritetty muuttaa yhteiskunnan ja kansalaisten suhtautumista, on aloite, jolla haluttiin lopettaa turkistarhaus Suomesta. Aloitteen takana olivat eläinsuojelujärjestöt. Aloite ei mennyt eduskunnassa läpi.

Kansalaisaloitteiden vaikuttavuuden näkee siitä, muodostuuko aloitteesta haluttu laki tai nouseeko aloite julkiseen keskusteluun. Vaikka aloitteesta ei tulisi lakia, se ei tarkoita sitä, ettei aloitteella olisi vaikuttavuutta. Julkinen paine lisää aloitteen vaikuttavuutta. Tahdon2013-aloitetta lobattiin erittäin ahkerasti niin puolesta kuin vastaan. Aloite oli esillä medioissa ja erilaisissa tempauksissa. Monet julkisuuden henkilöt puhuivat aloitteen puolesta.

Yksittäinen kansalainen voi tehdä lakialoitteen, mutta tarvittavan nimimäärän saavuttaminen vaatii laajaa julkisuutta ja kampanjointia. Ennen aloitteen tekemistä on mietittävä paljon asioita, kertoo Helinä Ylisirniö Suomen eläinsuojeluyhdistyksen liitosta tammikuussa 2013. Ylisirniö oli ensimmäisen eduskunnan käsittelyyn päätyneen kansalaisaloitteen toiminnanjohtaja. Asia on nostettava kerta toisensa jälkeen julkisuuteen. Täytyy pystyä perustelemaan, mitä halutaan ja mitä vaaditaan. Onko asia ylipäätään sellainen, mistä eduskunta voi päättää. Ylisirniö kertoo, että työ ei lopu siihen, kun nimet on kerätty aloitteeseen, sen jälkeen on lobattava kansanedustajia. Ydin-lehden toimittaja Arja Alhon mielestä demokratia kuuluu meille kaikille, eikä se toteudu vain äänestämällä neljän vuoden välein eduskunta- tai kuntavaaleissa. Kansalaisaloite on kansalaisen oma ääni, ja siihen tulisi suhtautua vakavasti. (Yle, 4.)

Ylellä uutisoitiin kansalaisaloitteiden olevan ”suutareita”, koska kaikki eduskuntaan asti edenneet kuusi kansalaisaloitetta, Tahdon2013-aloitetta lukuun ottamatta, ovat kaatamassa. Eduskunta ei ehdi niitä käsitellä eikä niitä voi siirtää seuraavalle eduskunnalle. Eduskunnan perustelut aloitteiden hitaalle käsittelylle tuntuvat tekosyyltä kansalaisjärjestön mielestä. Aloitteiden kohdalla on vedottu lakiteknisiin puutteisiin. Suurin osa kansalaisaloitteista on pysähtynyt juuri teknisten puutteiden vuoksi. Avoin ministeriö ry:n puheenjohtaja Joonas Pekkanen pitää aloitteiden teknistä kehnoutta huonona perusteena käsittelyn hitaudelle. Lisäksi Pekkanen toivoo, että aloitteiden käsittelyä muutettaisiin eduskunnassa nykyistä avoimemmaksi. Valtio-opin professori Jan Sundberg ei pidä tilanetta kansalaisaloitteiden kohdalla noin synkkänä. Kansalaisaloitteet herättävät julkista keskustelua. Aloitteen aihe tai sisältö ehkä jää mieleen ja tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan, kun hallitus tekee lakialoitteen. Sundberg pitää mahdollisena, että kansalaisaloite

johtaisi joissain tapauksissa suoraan kansanäänestyksiin. Hän näkee kansalaisaloitteet keskustelunherättäjinä. (Yle, 5.)

Kuvio 5. Vaikuttavuus (Sitra)

Kuviossa 5. Kuvataan portaittain vaikuttavuuden etenemistä panoksesta vaikuttavuuteen.

Kansalaisaloitteen kohdalla vaikuttavuus toimii kaavion mukaisesti seuraavasti:

Panos tarkoittaa resursseja joita on käytetty kansalaisaloitteen tekemiseen. Esimerkiksi, henkilöstö, osaaminen, verkostot ja ennen kaikkea itse aloitteen vireillelaitto.

Tuotos eli mitattava tehty työ tarkoittaa aloitteiden kohdalla allekirjoitusten keräämistä ja aloitteen lobbaamista. Lobbaus yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttamaan pyrkivänä toimintana, johon väistämättä liittyy 'tavoitteellinen viestintä' tarkoittaa käytännössä tapaamisia eri sidosryhmien ja päättäjien kanssa. Siihen kuuluu olennaisena osana myös aloitteen tiimoilta kirjoitetut julkaisut, kirjoitukset ja näkyvyys mediassa.

Vaikutus tarkoittaa konkreettista muutosta ihmisissä, muutosta asenteissa ja rakenteissa, uutta käytäntöä yhteiskunnassa tai lakimuutosta.

Vaikuttavuus tarkoittaa yhteiskunnan hyötyä aloitteesta, parannusta esimerkiksi ihmisten hyvinvointiin ja työllistymiseen tai elinkustannusten alenemista. Haluttu vaikutus riippuu aloitteen aiheesta. Vaikuttavuutta on julkinen keskustelu aiheesta. Jos aloitteella ei saatu muutosta lakiin, niin vaikuttavuutta on myös aiheen nouseminen mediaan ja keskusteluihin.

Tahdon2013-aloitteen vaikuttavuutta lisäsi median kiinnostus aiheeseen. Kansalaiset ja yhteiskunnan eri tahot keskustelivat vilkkaasti tasa-arvoisesta avioliitosta. Aloitteella saatiin aikaan muutosta kulttuurissamme, joka on ollut vahvasti sitä mieltä, että avioliitto on miehen ja naisen välinen instituutio. Suomalainen yhteiskunta otti askeleen lähemmäs kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa.

Kansalaisaloitetta pohtineessa työryhmässä vaikuttanut valtio-opin professori Maija Setälä Turun yliopistosta antaa järjestelmän toimivuudesta hyvän arvosanan. Hänen mielestään kansalaisaloitejärjestelmä on lisännyt kansalaisten poliittisia vaikutusmahdollisuuksia. Järjestelmä on ollut käytössä vain kolme vuotta, mutta alustavan arvion järjestelmän toimivuudesta uskaltaa jo esittää. Setälän mukaan aloitteilla on ollut yllättävän suuri vaikutus julkiseen keskusteluun ja myös poliittiseen päätöksentekoon, vaikka aloitejärjestelmä ei sinänsä ole muuttanut poliittista vallanjakoa. Setälä kirjoittaa, että suurin menetys on eduskunnassa läpimennyt aloite tasa-arvoisesta avioliittolaista. Energiatodistuksia koskevalla kansalaisaloitteella oli vaikutusta eduskunnan linjaukseen asiasta, vaikka aloite ei mennytkään läpi. Setälä mukaan kansalaisaloitejärjestelmä on osoittanut toimivuutensa. Setälä korostaa, että aloitteiden suurin vaikutus on silti julkisen keskustelun synnyttäminen – myös yhteiskunnan kipukohtista. (Yle, 6.)

3.3 Kansalaisaloite suomalaisessa lainsäädännössä

”Demokratia on kansan valtaa. Suomessa kansanvalta on suurelta osin järjestetty eduskunnalliseksi demokratiaksi: kansalaiset valitsevat keskuudestaan johtajat päättämään asioista. Kansalaisvaikuttaminen on tärkeä osa toimivaa demokratiaa.” (Otakantaa.)

Maaliskuussa 2012 astui voimaan hallituksen esityksen (HE 46/2011) mukainen perustuslain muutos, joka mahdollistaa kansalaisaloitteen tekemisen eduskunnalle. (Eduskunta, 4.)

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle (HE 46/2011 vp) korostetaan aloitteiden olevan uusi vaikuttamismahdollisuus valtiollisella tasolla. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia halutaan parantaa. Valtiosäännön täydentäminen kansalaisaloitteella koetaan kansalaisten kannalta merkittävänä uudistuksena vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Peruslain 2 §:n 2 momentin mukaisesti kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa elinympäristönsä ja yhteiskunnan kehittämiseen. Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Tämän esityksen tavoit-

teena on edistää kansalaistoimintaa ja vahvistaa yhteiskuntaa, jossa väestöryhmät osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnan kehittämiseen. (HE 46/2011 vp.)

Hallinnon tutkimuksessa 2/2014 Antti Pajala kirjoittaa kansalais- ja eduskunta-aloitteista suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Pajala kirjoittaa siitä, kuinka kansalaisaloitteet ovat suoran demokratian muoto kansanäänestyksen ohella. Kansalaisaloitteet tulevat eduskunnassa enemmistöparlamentariselle pelikentälle, jossa eduskunnan poliittiset voimasuhteet rajaa kuuluminen oppositioon tai hallitukseen. Jos aloitteella ei ole eduskunnan enemmistön hyväksyntää tai poliittista tukea, joita kansalaisaloitteilla ei lähtökohdaisesti vielä ole ollut, aloitteen läpi meno näyttää heikolta. Tähän liittyy Pajalan mukaan oleellisesti kysymys siitä, käsitelläänkö kansalaisaloitteita kansanedustajien omantunnon asioina. Pajala kiteyttää miltä kansalaisaloitteiden kohtalo eduskunnassa käytännössä näyttää. Eduskunta voi reagoida kansalaisaloitteisiin seuraavasti: 1) asiaa ei oteta käsiteltäväksi. 2) asia raukeaa käsittelemättömänä vaalikauden lopussa haudaututtuaan valiokuntaan. 3) valiokuntakäsittelyn jälkeen asia hylätään täysistunnossa. 4) valiokuntakäsittelyn jälkeen asia hyväksytään täysistunnossa. Pajalan mukaan kansalaisaloitteiden todennäköisin kohtalo on kolmas vaihtoehto. Pajala näkee, että kansalaisaloitteiden tärkein merkitys on nostaa erilaisia yhteiskunnallisia tarpeita esille. (Antti Pajala, 2014.)

Kansalaisaloite mahdollistaa äänestäjien vaikuttamisen suoraan poliittisen päätöksenteon asialistaan ja mahdollisesti käynnistää yleistä keskustelua aloitteen kohteena olevasta asiasta. Aloitteilla voidaan nostaa esille uusia kysymyksiä, joita ei ole ehkä käsitelty puolueiden toiminnassa. Näiden toivotaan lisäävän kansalaisten kiinnostusta politiikkaan ja yhteiskunnan päätöksentekoon. Kansalaisjärjestöiden toivotaan käyttävän kansalaisaloitetta omien tavoitteidensa edistämiseen. Kansalaisaloitejärjestelmä korostaa yksilön asemaa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. (HE 46/2011 vp.)

Valtio-opin professori Maija Setälä kirjoittaa, että julkisessa keskustelussa Suomessa kansanäänestyksiä ja muita suoran demokratian muotoja vastustetaan, koska niiden koetaan heikentävän edustuksellista demokratiaa. Edustuksellisen ja suoran demokratian vastakkainasettelu elää vahvasti. Suoraa demokratiaa koskeva keskustelu keskittyy usein siihen, että pitäisikö jostain tietystä kysymyksestä, kuten NATO-jäsenyydestä, järjestää kansanäänestys. Ajatus suoran demokratian olemisesta olennainen osa poliittista päätöksentekojärjestelmää ei ole saanut kovin laajaa kannatusta julkisessa keskustelussa. Suurimmat puolueet ovat myös suhtautuneet kriittisesti suoraan demokratiaan. Kriittinen suhtautuminen voi osittain johtua tietämättömyydestä, koska suoran demokratian käytäntöjä ja niiden vaikutuksia ei vielä tunneta. Osaltaan nihkeä suhtautuminen voi johtua myös siitä, että suoran demokratian käytännöt saattaisivat heikentää hallituspuolueiden valta-

asemaa. Suoran demokratian muodoista sisällöllinen kansalaisaloite vaikuttaa kaikkein vähiten edustuksellisen demokratian toimintaperiaatteisiin yksinkertaisesti siksi, että siinä vastuu ja päätösvalta säilyy vaaleilla valituilla edustajilla. Sisällöllisen aloitteen merkitystä poliittisessa päätöksenteossa on pidetty vähäisenä. Tämä näkyy myös siinä, että aiheesta ei ole tehty vertailevaa tutkimusta, vaikka sisällöllinen kansalaisaloite on mahdollinen useissa maissa. Julkisessa keskustelussa sisällöllinen kansalaisaloite on vielä vieras instituutio. Keskusteltaessa perustuslakiuudistuksesta heräsi kysymys sisällöllisen kansalaisaloitteen tarpeellisuudesta Suomessa. Huolta herätti kansalaisaloitteiden sisältö: erityisesti vähemmistöjen ja maahanmuuttajien asemaa koskevat aloitteet koettiin mahdollisesti kiusallisina. Setälän mukaan sisällöllinen aloite mahdollistaa sen, että politiikan ulkopuolelta syntyvät aloitteet tulisivat paremmin esille päätöksenteossa ja julkisessa keskustelussa. (Maija Setälä, 2010)

4 Empiirinen osa

Tämä työ on **kvalitatiivinen** eli laadullinen tutkimus. Menetelmänä käytettiin sekä kirjallisuustutkimusta että haastattelua.

Tuloksen saavuttamiseksi on valittava oikea tutkimusmenetelmä. Tavoite ja ongelma määrittävät kuinka laajaa tiedon hankintaa tarvitaan. Tutkimuksesta riippuen tutkimusmenetelmä voi olla kvantitatiivinen tai kvalitatiivinen, tai niiden yhdistelmä. Kvalitatiivista menetelmää käytetään, kun halutaan selvittää ongelman ydin ja ymmärtää kohderyhmän käyttäytymistä, motiivia ja asenteita syvällisesti. Aineistoa kerätään vapaasti mutta käytetään suunniteltua runkoa. Sisältö saattaa elää, mikäli esiin nousee uusia asioita. Kvalitatiivisen tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkein tekijä on tutkijan ammattitaito. Tutkija suunnittelee keskustelurungon ja analysoi saadun aineiston perusteella materiaalin. (Otanta.)

Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimusten eroista on keskusteltu pitkään ja tutkimusten eroja on myös havainnollistettu monilla eri tavoilla. Nykyään useat tutkijat haluaisivat poistaa tutkimusten välisen vastakkainasettelun. Kvantitatiivista tutkimusta käytetään useasti sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä. Keskeisiä piirteitä kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat mm. aiemmat teoriat, hypoteesit, käsitteet, koehenkilöiden valinta ja päätelmien teko aineiston perusteella. Kvalitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat kokonaisvaltainen tiedonhankinta autenttisissa tilanteissa, suositaan ihmisiä tiedon keruun välineenä, aineiston yksityiskohtainen tarkastelu, laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa, kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti sekä käsitellään tapauksia ainutlaatuisina ja sen mukaisesti tulkitaan aineistoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 126–155, 2005)

Pertti Alasuutarin mukaan laadullinen tutkimusprosessi on yleensä aina ainutkertainen. Siinä sovelletaan luovasti perussääntöjä ja useasti luodaan uusia sääntöjä. Laadullinen analyysi ruotii yleensä aina kulttuurin käsitettä ja selittää merkityksellistä toimintaa. Kvalitatiivista ja kvantitatiivista menetelmää usein kuitenkin sovelletaan samassa tutkimuksessa ja jopa saman aineiston analysoimisessa. Pertti Alasuutari kirjoittaa, että kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusta voidaan pitää jatkumona eikä vastakohtina ja toisensa pois sulkevinä. Alasuutarin mielestä teoreettisen viitekehyksen kanssa sopuinnassa olevan metodin valitseminen on oleellinen ratkaisu. Ongelmalliseksi tämä tekee laadullisessa tutkimuksessa se, että sille on luonteenomaista katsella ja käänellä ilmiötä usealta kantilta. Kvantitatiiviselle aineistolle ominaista on sen ilmaisullinen rikkaus, kompleksisuus ja monitasoisuus. (Alasuutari, 1999.)

Tässä työssä on pyritty objektiivisuuteen niin, ettei tutkijan oma uskomus ja asenne vaikuta tutkimukseen, vaikka omakohtaista kokemusta aiheesta on. Tarkoituksena tutkia ja ymmärtää kansalaisaloitteita suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä.

4.1 Kysely

Keskeisin tapa kerätä aineistoa on kysely. Kyselytutkimuksen ehdottomana etuna on se, että laaja tutkimusaineisto voidaan kerätä suhteellisen nopeasti. Se on tehokas tapa kerätä tietoa ja se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Jos kysely on suunniteltu huolellisesti, voidaan aineisto analysoida nopeasti. Aikataulu ja kustannukset on myös helposti hallittavissa kyselytutkimuksessa.

Kyselytutkimukseen liittyy kuitenkin myös heikkouksia. Kyselytutkimuksen aineistoa pidetään usein pinnallisena sekä teoreettisesti vaatimattomina. Haittana pidetään sitä, että on vaikea tietää, ovatko vastaajat tosissaan tutkimuksen suhteen ja pyrkineet vastaamaan huolellisesti. On vaikea arvioida, kuinka onnistuneita kysymykset ovat vastaajan näkökulmasta eikä tiedetä vastaajan aiempaa tietoa kysyttävästä aiheesta. Vastaamattomuus nousee usein suureksi kyselytutkimuksessa.

Kyselytutkimusta voidaan kerätä ainakin kahdella tavalla. Lähetetään postitse lomake suoraan tutkittavalle, he täyttävät sen ja postittavat lomakkeen takaisin tutkijalle. Nykyään tutkimukset tehdään kuitenkin pääosin sähköpostitse. Kyselytutkimus lähetetään tutkittavalle suoraan sähköpostiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 183 -185, 2005.)

Tässä työssä käytettiin sähköpostitse tehtyä kyselyä. Se soveltui parhaiten tutkimuksen tarpeisiin sekä sisällöllisesti että ajankäyttöön liittyvistä syistä.

Kysymyksiä voidaan muotoilla monella tavalla, yleisesti käytetään kolmea muotoa:

1. Avoimet kysymykset, joissa esitetään vain kysymys.
2. Monivalintakysymykset, joissa kysymykset on laadittu valmiiksi ja vastaaja valitsee niistä itselleen sopivan vaihtoehdon.
3. Asteikkoihin perustuvat kysymykset, joissa esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee niistä sen, miten voimakkaasti hän on samaa tai eri mieltä väittämien kanssa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 186 -192, 2005.)

Tutkimuksessa on harvoin mahdollista tutkia koko perusjoukkoa. Tavoitteena on saada vastaukseksi yleistettäviä päätelmiä. Tutkija määrittelee perusjoukon ja poimii tästä jou-

kosta edustavan otoksen, jonka avulla on loppukädessä tehtävä päätelmiä koko perusjoukosta. Tämä tehdään yleistyksenä otoksesta. Otanta voidaan tehdä monin eri tavoin. Otokokoon vaikuttaa tulosten tarkkuustavoite. Perussääntönä on, että mitä tarkempi tulos halutaan, sitä suurempi otos on otettava. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 168 -169, 2005.)

4.2 Puolistrukturoitu kysely

Puolistrukturoidussa kyselyssä suuri osa kysymyksistä on strukturoituja kysymyksiä eli kysymyksiä joihin vastataan kyllä tai ei. Kuitenkin kyselyssä on myös kokonaan avoimia kysymyksiä, mikä antaa joustavuutta niin vastaajalle kuin tutkijallekin. (Virsta.)

Avoimien kysymysten määrä kyselyssä on pidetty vähäisenä sen vuoksi, että vastausten käsittely sujuisi suhteellisen ripeästi sekä siksi, ettei tutkimusongelma jää laajenevien vastausten myötä pimentoon. Kyselyssä oli tehty lyhyt (alle 10 kysymystä), jotteivät vastaajat koe kyselyyn vastaamista liian työläänä ja aikaa vievänä.

4.3 Toteutus

Kysely toteutettiin lähettämällä sähköposti etukäteen valituille kansanedustajille. Vaalivapaan lähestyessä, aikaa henkilökohtaiseen haastatteluun kiireisten kansanedustajien kanssa olisi ollut erittäin epätodennäköistä saada. Siksi kysymykset päädyttiin lähettämään sähköpostitse. Kansanedustajat saavat kymmeniä sähköposteja päivässä, joten vaarana on kysymysten hukkuminen muiden sähköpostien joukkoon. Vastauksen saamisen varmistamiseksi kansanedustajia oli lähestyttävä etukäteen ja kerrottava opinnäyte-työstä, sen aiheesta ja eritoten siitä, että kysymykset tulevat sähköpostitse. Myös kansanedustajien avustajia informoitiin kysymyksistä vastauksen saamisen varmistamiseksi.

Tässä työssä haluttiin saada kansanedustajien näkemys ja mielipide lainsäätäjinä kansalaisten tekemistä aloitteista. He ovat se joukko, jotka päättävät kansalaisaloitteiden etenemisestä eduskunnassa. Avoimet kysymykset sopivat tähän kyselyyn parhaiten sillä ne sallivat vastaajan ilmaista aidosti itseään eivätkä kysymykset ehdota valmiita vastauksia aiheesta. Kysymykset olivat suhteellisen lyhyitä osittain sen vuoksi, että kansanedustajat suosivat lyhyitä ja asiaan suoraan meneviä kysymyksiä. Lyhyitä ja hyvin muotoiltuja ky-

symyksiä on myös helpompi ymmärtää. Kyselyn validiteettia lisää se, että kansanedustajien tieto kansalaisaloitteista on hyvä ja he ovat joutuneet valiokunnissa jo käsittelemään kansalaisaloitteita.

Valinta kansanedustajista, joille kysely lähetettiin, perustui siihen, että heidät tunnettiin etukäteen. Lisäksi tiedettiin, että he vastaisivat itse kyselyyn, eivätkä heidän avustajansa. Kaikki vastaajat olivat kokoomuksen ja keskustan kansanedustajia. Vastausten monipuolisuuden vuoksi olisi ollut hyvä saada myös muiden puolueiden kansanedustajien vastauksia. Silti vastaukset olivat kattavia ja niistä sai hyvän käsityksen, miten kansanedustajat lainsäätäjänä suhtautuvat aloitteisiin. Tutkimuksen kannalta ei ollut myöskään oleellista, miten eri puolueiden kansanedustajien vastaukset erosivat suhteessa toisiinsa. Kyselyn lähetettiin kansanedustajille keskiviikkona 11.2.2015. Kysymyksiä lähetettiin yhteensä 19 kappaletta. Vastauksia tuli 14 kappaletta. Vastausprosentti oli 73 %.

4.4 Mistä kansalaisaloitteissa on kyse?

Kansalaisaloite tarkoittaa aloitetta, jonka tietty määrä kansalaisia voi tehdä saadakseen valtion, kunnan tai alueen päätöksentekojen toimimaan aloitteessa määritellyllä tavalla. esimerkiksi muuttamaan olemassa olevaa lakia tai korjaamaan yhteiskunnallisia epäkohtia. (Kts. luku 2. Mikä on kansalaisaloite.)

Kansalaisaloite on suoran demokratian väline, jonka avulla suomen kansalainen voi tehdä eduskunnalle aloitteen lain säätämiseksi. Kansalaisaloite on uusi vaikuttamisen keino. Kansalaisaloitteen tavoite on edistää vapaata kansalaistoimintaa Sen kautta poliittisen päätöksenteon asialistalle voidaan nostaa kansalaisia huolestuttavia tai kiinnostavia aiheita, joita ei ehkä muuten sinne saataisi. Kansalaisaloite on ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä tai lakialoite. (Kts. luku 2. Mikä on kansalaisaloite.)

Haastatellut kansanedustajat suhtautuivat yleisesti ottaen positiivisesti kansalaisaloitteeseen. He vastasivat seuraavasti:

"Hyvä demokratiaa täydentävä keino, mutta siitä ei saa muodostua ohituskaistaa eräille tahoille omien asioiden saamiseksi väärällä tavalla lainsäädäntöön" (Haastattelu).

"Se on suoraa kansanvaltaa ja aloitteet kumpuavat ajassa olevista epäkohdista" (Haastattelu).

4.5 Miten kansalaisaloite tehdään?

Uuden aloitteen tekeminen aloitetaan Kansalaisaloite.fi-palvelussa, etusivulta valitaan kohta "Tee kansalaisaloite". Palveluun pääsy on tehty helpoksi sinne tunnistaudutaan pankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sirullisella henkilökortilla. Sivulla annetaan selkeät ohjeet ja suositellaan, että tekstit kirjoitetaan valmiiksi esimerkiksi tekstinkäsittelyohjelmalla ja sitten vasta siirretään ne palvelun lomakkeelle. Aloitteen pysyviä tietoja palvelussa ovat otsikko, sisältö, perustelut, päiväys sekä tiedot vastuuhenkilöistä. Näitä tietoja ei voi sen jälkeen muuttaa kun aloite on palvelussa julkaistu tai kannatusilmoitusten keräys alkanut. (Kts. 2.3 Aloitteen teko Kansalaisaloite.fi-palveluun.) Aloitteen muoto annetaan siis valmiissa muodossa, jolloin se lähtee varmasti oikeassa muodossa eteenpäin.

Kansalaisaloitteen tulee sisältää joko lakiehdotuksen tai ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä. Aloite voi olla myös voimassa olevan lain kumoamista tai muuttamista joltain osin mutta vain kohdistua yhteen asiakokonaisuuteen. (Kts. 2.3 Aloitteen teko Kansalaisaloite.fi-palveluun.)

Kansalaisaloitteen tekeminen on helppoa ja www.kansalaisaloite.fi tarjoaa yksityiskohtaiset ja helposti luettavissa olevat ohjeet. Etukäteen kannattaa suunnitella, millä eri tavoin kannatusilmoituksia kerätään. Kun kaikki kohdat on huolellisesti täytetty, aloite lähetetään oikeusministeriöön tarkastettavaksi. (Kts. 2.3 Aloitteen teko Kansalaisaloite.fi – palveluun.)

Haastattelussa kysyttäessä aloitteiden tekemisen kynnyksestä suurin osa kansanedustajista koki kynnyksen olevan juuri nyt sopiva. Osan mielestä nykytekniikalla kynnyks on liian matala. Sähköistä nimenkeruuta pidettiin helppona tapana. Kuitenkin edustajat toivoivat selkeämpiä pelisääntöjä ja viestintää, jolla lisättäisiin tietoisuutta tästä vaikutusmahdollisuudesta. Tämä ei välttämättä johdu todellisista puutteista järjestelmässä tai siitä tiedottamisesta. Voi olla yksinkertaisesti kyse siitä, että asia on ollut vasta niin vähän aikaa käytössä.

4.6 Kansalaisaloitteiden vaikutus suomalaisessa yhteiskunnassa?

Haastatellut kansanedustajat näkevät kansalaisaloitteet mahdollisuutena nostaa esille sellaisiakin asioita, jotka eivät syystä tai toisesta puolueiden toimesta etene eduskunnassa. Kansalaisaloitteet ovat erittäin tärkeä, uusi suoran vaikuttamisen keino. Tervetullut lisä Suomen poliittisessa pelikentässä, joiden tarkoitus on lisätä kansalaisten kiinnostusta politiikkaan. Kansalaisaloitteet toimivat parhaimmillaan keskustelun herättäjinä yhteiskunnan kipukohdista.

Kansanedustajien mielestä aloitteet ovat selkeä uusi vaikuttamisen ja suoran demokratian muoto. Kansalaisaloite on yksi tapa nostaa julkisuuteen aiheita ja niiden kannattaminen internetissä on helppoa. Kansalaisaloitteiden mahdollinen läpimeno koetaan tärkeänä yhteiskunnallisena viestinä siitä, että tämä järjestelmä on toimiva tapa vaikuttaa. Kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista koettiin uraa uurtavana ja historiallisena. Toisaalta jatkossa tullaan varmasti näkemään paljon kansalaisaloitteita, jotka jäävät toteutumatta. Siitä huolimatta nämäkin asiat nousevat mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja keräävät huomiota. Näin kansalaiskeskustelu pysyy vireänä.

4.7 Vaatiiko kansalaisaloite lobbaamista edetäkseen?

Suurin osa vastauksista oli kielteisiä. Mutta muutamassa vastauksessa lobbaamista vaadittiin, muuten asian koettiin jäävän pimentoon. Julkista keskustelua pidettiin hyvänä ja tarpeellisena. Mielenmuokkaus on tärkeä osa vaikuttamista ja kaikenlainen vaikuttaminen koettiin hyvänä ja toivottiin aktiivista asian esillä pitämistä ja yhteydenpitoa päättäjiin pidettiin oleellisena, jotta poliittinen viesti menisi eteenpäin. Korostettiin sitä, että aloitteen perustelut ja pohjatyön tulee olla huolellisesti tehty. Liian aggressiivinen lobbaus taas voi kääntyä itseään vastaan.

Kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista lobattiin erittäin ahkerasti sekä puolesta että vastaan. Enemmistö vastanneista edustajista oli sitä mieltä että, aloite ei olisi edennyt eduskunnassa ilman lobbaamista. Lobbaaminen koettiin joskus asiattomaksi, koska lainmuuttamisen vaikuttavuusarvioiden puuttuessa lainsäädännön puutteellisuudesta ei voinut keskustella ilman leimautumista ”homovihaajaksi”. Julkisen keskustelun paineen uskottiin vaikuttavan vahvasti.

Eräissä vastauksissa todettiin, että aloite olisi mennyt läpi ilman lobbaamista, koska se koettiin tärkeäksi jo hallitusneuvotteluissa, mutta yksi puolue esti asian etenemisen hallituksen kautta. Juuri tällaisissa tilanteissa kansalaisaloitteiden rooli korostuu. Kun hallituksen kädet ovat sidotut kansalaisaloite voi silti nostaa asian poliittisen päätöksenteon listalle.

Haastateltujen kansanedustajien vastauksista kävi ilmi, että kaikenlainen vaikuttaminen koetaan välttämättömänä ja tarpeellisena asioiden edistämiseksi. Aloitteen takana olevalla organisaatiolla on tärkeä rooli tiedon levittämisessä ja väärin uskomusten kitkemisessä. Tahdon2013-aloitteen kohdalla, haastatellut kansanedustajat kokivat, että julkisuus toi

tilanteeseen lisämaustetta ja loi painetta päättäjille muodostaa asiasta mielipide sekä ottaa kantaa.

4.8 Saavatko kansalaisaloitteet tasapuolisen käsittelyn eduskunnassa suhteessa muihin lakialoitteisiin?

Haastatellut edustajien vastauksista käy ilmi, että kansanedustajien mielestä kansalaisaloitteet saavat ehdottomasti tasapuolisen käsittelyn, ellei jopa paremman ja perusteellisemmän kuin muut aloitteet. Osassa vastauksissa todettiin suoraan, että kansalaisaloitteilla on jopa vahvempi asema kuin muilla lakialoitteilla. Kansalaisaloitteet käsitellään huolellisemmin kuin hallituksen esitykset tai kansanedustajien tekemät lakialoitteet. Kansalaisaloitteiden kaatumisesta vastauksissa mainittiin yhdeksi syyksi lakitekniset puutteet. Valiokunnat paneutuvat huolella aloitteiden kuulemisiin muun muassa pyrkimällä tasapainottamaan eri näkökulmat asiantuntijakuulemisissa. Myös julkisia kuulemisia on järjestetty kansalaisaloitteiden tiimoilta. Kansalaisaloitteet tulevat pääsääntöisesti suureen saliin ratkaistaviksi

4.9 Reliabiliteetti- ja validiteetti tarkastelu

Validiteetti ilmaisee sitä, kuinka hyvin tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä mittaa juuri tutkittavan ilmiön ominaisuutta. Eli mittaako tutkimus sitä, mitä sen avulla on tarkoitus selvittää. (Hiltunen, 2009.)

Reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustuloksen toistettavuutta, ei-sattumanvaraisuutta. Mittaus on siis ollut reliabeeli, jos mittaus toistetaan ja mittauksen tulos olisi suurin piirtein sama. Jos tulos olisi erilainen, poiketen paljon ensimmäisestä mittauksesta, mittaus olisi likimain satunnaista. (Hiltunen, 2009.)

Tämän työn luotettavuutta lisää kansanedustajien haastattelu, josta on saatu lainsäätäjien aidot mielipiteet asiasta. Haastattelujen kautta on saatu arvokasta tietoa siitä, miten kansalaisaloitteita kannattaa tehdä lainsäätäjän näkökulmasta ja mitkä asiat vaikuttavat kansalaisaloitteen läpimenoon.

Kansalaisaloitejärjestelmä on suhteellisen uusi demokratian väline, eikä siitä ole paljon julkaisuja. Tiedon vähyys tai puute aiheesta ei vaikeuttanut työn tekemistä. Haastattelussa olisi ollut hyvä olla myös muiden puolueiden edustajien vastauksia. Näin tutkimusmateriaali olisi ollut kattavampi. Toisaalta työssä ei ole ollut tarkoitus tutkia puolueiden välisiä

eroja kansalaisaloitteeseen suhtautumisessa. Työ on pyritty tekemään mahdollisimman neutraalisti, ilman omaa näkemystä aiheesta, mutta työskentely eduskunnassa varmasti tuo työhön ymmärryksen siitä, kuinka ja miten aloitteita on lobattu. Haastattelukysymykset oli helppo laatia tämän kokemuksen pohjalta. Siksi työn kautta asiaan paneutumista ei ole tarpeen nähdä uhkaa työn objektiivisuudelle. Tutkimustulokset perustuvat kokonaan kansanedustajien näkemyksiin asiasta.

5 Diskussio

Tämän työn tavoitteena on ollut selvittää kansalaisaloitteiden merkitystä suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Tässä työssä tutkittiin myös, mikä kansalaisaloite on, miten se tehdään sekä aloitteen vaikuttavuutta yhteiskunnassa. Työstä käy ilmi, kuinka kansalaisaloite tehdään ja mitä sen tekemisessä pitää ottaa huomioon. Työssä käsitellään kansalaisaloitteen vaikutusta yhteiskunnassa, miksi ylipäätään kansalaisaloitejärjestelmä on otettu käyttöön ja mitä kansanedustajat ajattelevat kansalaisaloitteista. Työssä käsiteltiin esimerkkinä kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista. Tietoa aiheesta on haettu internetistä, kirjallisuudesta ja haastatteluilla. Internetistä saatava tieto on koottu lähinnä Ylen ja muista ajankohtaisartikkeleista. Lisäksi tietoa hankittiin haastattelemalla 19 koomuksen ja keskustan kansanedustajaa. Kansalaisaloitetta on selvitetty suurimmaksi osaksi Internet-hakujen pohjalta, sillä aiheen uutuuden vuoksi kirjallista materiaalia ei aiheesta juurikaan ole.

Työn luotettavuutta ja sisällön objektiivisuutta lisää kansanedustajien haastattelu, jossa on saatu lainsäätäjien aidot mielipiteet asiasta. Haastattelujen kautta on saatu arvokasta tietoa siitä, miten kansalaisaloitteita kannattaa tehdä lainsäätäjän näkökulmasta ja mitkä asiat vaikuttavat kansalaisaloitteen läpimenoon. Haastatteluvastaukset tukivat sitä, että kansalaisaloitejärjestelmä on osoittanut toimivuutensa, mutta kaipaa vielä hienosäätöä. Tämä työ puhutti kansanedustajia muutenkin kuin vain haastattelun muodossa. Aihe on ajankohtainen ja eräässä keskustelussa tuli esille, että jos tämän työn lukee tarkasti saa hyödyllisen työkalun kansalaisaloitteiden tekemiseen.

5.1 Yhteenveto

Kansalaisaloite on erittäin tärkeä, uusi suoran vaikuttamisen keino. Se on tervetullut lisä Suomen poliittisessa pelikentässä. Kansalaisaloitteen tarkoitus on lisätä kansalaisten kiinnostusta politiikkaan. Kansalaisaloitteet toimivat keskustelun herättäjinä yhteiskunnan kipukohdista, ongelmista ja muutostarpeista.

Kansalaisaloitteet saavat tasa-arvoisen kohtelun, ellei jopa paremman, suhteessa muihin aloitteisiin. Kansalaisaloitteet käsitellään huolellisemmin kuin hallituksen esitykset tai kansanedustajien tekemät lakialoitteet. Kansalaisaloitteiden kaatumisen yhdeksi keskeiseksi syyksi mainitaan kansanedustajien vastauksissa lakitekniset puutteet. Tämä on luonnollista, koska aloitteet laativat kansalaiset, joilla ei välttämättä ole lainopillista osaamista tai tarkkaa tietoa lainsäädäntöelinten toiminnasta. Jatkossa olisikin syytä kiinnittää huomiota

kansalaisaloitteiden lakitekniikan puolen parantamiseen esimerkiksi paremman neuvonnan kautta.

Valiokunnat paneutuvat huolella aloitteiden kuulemisiin muun muassa pyrkimällä tasapainottamaan eri näkökulmat asiantuntijakuulemisissa. Myös julkisia kuulemisia on järjestetty kansalaisaloitteiden tiimoilta. Kansalaisaloitteet tulevat pääsääntöisesti suureen saliin ratkaistaviksi.

Kansalaisaloitteen tekemisen kynnystä pidettiin suuriltaosin sopivana, vaikka järjestelmään kaivattiin viilausta. Kansalaisaloitteen merkityksestä suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä haastatellut kansanedustajat ajattelivat sen olevan oiva keino nostaa esille sellaisiakin asioita, jotka eivät puolueiden tai hallituksen toimesta etene. Aloitteet koetaan selkeästi erittäin tärkeänä suoran vaikuttamisen keinona ja keskustelun herättäjinä. Niiden merkitys on suuri varsinkin, silloin kun puoluepolitiikka ja poliittiset lehmänkaupat estävät asian etenemisen perinteisin keinoin. Julkisuus ei vaikuttanut äänestyspäätökseen esimerkiksi toimineessa kansalaisaloitteessa tasa-arvoisesta avioliitosta mutta epäiltiin, että moni kansanedustaja olisi vaihtanut kantansa julkisuuden paineen alla. Julkista keskustelua kansalaisaloitteista toivotaan ja pidetään tarpeellisena.

Mielipiteen muokkaus on kansanedustajien mielestä tärkeä osa myös muihin kuin kansalaisaloitteiden kautta vaikuttamista. Edustajat kannustavat aktiiviseen asian esillä pitämiseen sekä yhteydenpitoon päättäjien kanssa. Näitä pidettiin oleellisina toimenpiteinä, jotta poliittinen viesti menisi eteenpäin. Myös aloitteen jättämisen ajankohtaa on syytä pohtia tarkasti. Niin kauan kuin aloitteet raukeavat hallituskauden päätyttyä, on järkevää jättää aloite mahdollisimman aikaisessa vaiheessa valtiopäiviä, ettei aika lopu kesken.

Aloite tarvitsee aktiivista mutta ei liian aggressiivista lobbaamista. Julkinen keskustelu ja jopa paine koetaan tarpeellisena. Kansanedustajat ovat päivittäin valtava tietotulvan kohteena. Jos asiaa ei aktiivisesti pidetä esillä, se hukkuu helposti muiden asioiden joukkoon. Mitä tulee kansalaisaloitejärjestelmään se koetaan suuriltaosin toimivana. Kansalaisaloitteiden raukeamista hallituskauden lopussa ehdotettiin muutettavan, sillä ne eivät ole sidottuja hallitusohjelmaan. Hallitusohjelmat määrittävät hyvin pitkälle vaalikauden aikana käsiteltävän asialistan sisällön. Kansalaisaloitteella voi tulevaisuudessa olla iso rooli poliittisen elävöittämisellä sekä uusien ja rohkeiden asioiden nostamisessa poliittisen keskustelun areenoille.

Tulevaisuudessa olisi erittäin mielenkiintoista tietää miten Tahdon2013-aloite käytännössä eteni ja mitä muita kansalaisaloitteita vielä pääsee eduskunnan käsittelyyn. Toivon tämän työn auttavan kansalaisaloitteen teossa.

5.2 Itsearviointi

Työn tekeminen oli kova puristus. Aihe oli erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Materiaalia ei ollut paljon, mutta se ei haitannut työn toteuttamista. Työn kautta minulle avautui syvempi ymmärrys edustuksellisesta demokratiasta ja siitä, miten kansalaisaloitetta kannattaa tehdä ja viedä eteenpäin. Ei riitä, että aloite laitetaan vireille, vaan aloitteen tekeminen vaatii pohjatyötä, lakiteknistä tuntemusta, verkostoitumista, lobbaamista, kansanedustajien verkostoitumista, julkista näkyvyyttä ja ennen kaikkea aiheen, jossa kansanedustajilla on vapaat kädet, eli ryhmäkuri ei sido heitä äänestettäessä asian puolesta tai vastaan.

Haluan kiittää ohjaavia opettajiani Tarja Autiota ja Juha Lindstedtiä kannustavista ja erittäin selkeistä ohjeista. Haluan myös kiittää niitä kansanedustajia, jotka kiireellisistä aikataulusta huolimatta löysivät aikaa vastata kyselyyni sekä kollegani Milja Nuottimäkeä.

Lähteet

Internet – lähteet

Eduskunta 1. Luettavissa: <http://www.ungdomensriksdag.fi/fi/laki/todellistas%C3%A4%C3%A4t%C3%A4mist%C3%A4-n%C3%A4in-laki-synty>. Luettu: 7.2.2015.

Eduskunta, 3. Luettavissa: <http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/M+10/2013>. Luettu: 10.1.2015.

Eduskunta, 4. Luettavissa:

<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/eduskuntatyo/kansalaisaloite.htx?lng=fi>.
Luettu: 28.1.2015.

HE 46/2011 vp. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2011/20110046>. Luettu: 3.2.2015.

HE 46/2011 vp. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2011/20110046>. Luettu: 28.1.2015.

Hiltunen, 2009. Luettavissa:

http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Luettu: 16.3.2015

Kansalaisaloite 1. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi>. Luettu: 7.2.2015.

Kansalaisaloite 2. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 7.2.2015.

Kansalaisaloite, 3. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 5.1.2015.

Kansalaisaloite, 4. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 5.1.2015.

Kansalaisaloite, 5. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 5.1.2015.

Kansalaisaloite, 6. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite>. Luettu: 16.3.2015.

Kansalaisaloite, 8. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 7.1.2015.

Kansalaisaloite, 9. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 7.1.2015.

Martti Kekomäki. Luettavissa:

Vshp[http://www.vshp.fi/suopa/download/Martti%20Kekom%C3%A4ki%2025\[1\].11.2010.p](http://www.vshp.fi/suopa/download/Martti%20Kekom%C3%A4ki%2025[1].11.2010.pdf)
df . Luettu: 30.2.2015.

Otakantaa. Luettavissa: <https://www.otakantaa.fi/fi-FI/Tietopankki/Demokratia> . Luettu:
3.1.2015.

Otanta. Luettavissa: <http://www.otanta.com/menetelmat>. Luettu: 22.2.2015.

Politiikasta. Luettavissa: <http://www.politiikasta.fi/artikkeli/k%C3%A4sitykset-%C3%A4%C3%A4nest%C3%A4jien-poliittisesta-passiivisuudesta-heijastuvat-nuorten-itseymm%C3%A4rykseen>. Luettu: 29.1.2015.

Salava. Luettavissa: <http://verraton.puheenvuoro.uusisuomi.fi/122346-kansalaisaloitteen-merkitys>. Luettu: 7.2.2015.

Sitra. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/artikkelit/hyvinvointi/kannattaako-vaikuttavuuttayrittäa-mitata>. Luettu: 29.1.2015.

Suomi. Luettavissa:

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/laki_ja_oikeusturva/lait_ja_asetukset/lakien_saataminen_ja_julkaiseminen/index.html. Luettu: 8.2.2015.

Tahdon2013, 1. Luettavissa: <http://www.tahdon2013.fi/kategoria/uutiset>. Luettu:
10.1.2015.

Tahdon2013, 2. Luettavissa: <http://www.tahdon2013.fi/aloite-2/aloiteteksti>. Luettu:
10.1.2015.

Tahdon2013, 3. Luettavissa: <http://www.tahdon2013.fi/aloite-2/aloiteteksti>. Luettu:
10.1.2015.

Tahdon2013, 4. Luettavissa: <http://www.tahdon2013.fi/aloite-2/aloiteteksti>. Luettu:
11.1.2015.

Virsta. Luettavissa: <http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/>. Luettu: 22.2.2015.

Väestörekisterikeskus. Luettavissa: <http://www.vrk.fi/default.aspx?id=698>. Luettu: 7.2.2015.

Yle, 1. Luettavissa:

http://yle.fi/uutiset/105_kannatti_ja_92_vastusti__nain_kansanedustajat_aanestivat_aviolii_ttolaista/7657637. Luettu: 14.1.2015.

Yle, 2 Luettavissa:

http://yle.fi/uutiset/105_kannatti_ja_92_vastusti__nain_kansanedustajat_aanestivat_aviolii_ttolaista/7657637. Luettu: 14.1.2015.

Yle, 3. Luettavissa:

http://yle.fi/uutiset/ulkoministerion_virkamies_20_vuoden_kehitysyhteistyohankkeet_menneet_taysin_hukkaan/7749065?ref=leiki-uu. Luettu: 30.2.2015.

Yle, 4. Luettavissa:

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/mika_on_kansalaisaloitteen_arvo_105862.html#media=105857. Luettu: 7.2.15.

Yle, 5. Luettavissa:

http://yle.fi/uutiset/kansalaisaloitteet_lassahtavat_toinen_toisensa_peraan__missa_on_syy/7515192?ref=leiki-uu. Luettu: 2.2.15.

Yle, 6. Luettavissa:

yle.fi/uutiset/suomen_kansalaisaloitejarjestelmalla_on_ollut_yllattavan_suuri_vaikutus/7825721?ref=leiki-uup. Luettu: 26.2.2015.

Kuvio 1. Eduskunta, 2. Luettavissa: <http://www.ungdomensriksdag.fi/fi/laki/todellistas%C3%A4%C3%A4t%C3%A4mist%C3%A4-n%C3%A4in-laki-syntyy>. Luettu: 7.2.2015.

Kuvio 2. Kansalaisaloite, 7. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>. Luettu: 5.1.2015.

Kuvio 4. Suvikumpu L. Tikka P. & Saukkonen P. 2014. Vaikuttava Säätiö. Media Partners Oy, Helsinki 2014,2. Sivu 7. Luettu: 2.2.2015.

Suvikumpu L., Tikka P. & Saukkonen P. Luettavissa:

http://www.saatiopalvelu.fi/media/tietolaari-files/julkaisut/srnk_vaikuttava-saatio_www.pdf.

Luettu: 2.2.2015.

Kuvio 5. Sitra. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/artikkelit/hyvinvointi/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittäa-mitata>. Luettu: 29.1.2015.

Alasuutari, P, 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Gummerus. Jyväskylä.

Pajala, A.,P. 2014. Kansalaisaloitteet ja eduskunta-aloitteet suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Sisältyy julkaisuun Hallinnon tutkimus 33/2014 s. 102-111.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. uudistettu painos. Gummerus. Jyväskylä.

Setälä M., 2010. Suora demokratia ja sisällöllinen kansalaisaloite perustuslakiuudistuksessa, sisältyy julkaisuun Perustuslakihaasteet, Matti Wiberg. Sivut 119–131. Helsinki: Edita, 2010 - (Edilex libri.)

Suvikumpu L., Tikka P. & Saukkonen P. 2014. Vaikuttava Säätio. Media Partners Oy, Helsinki 2014,1.

Haastattelu

Kansanedustajien sähköpostihaastattelu kansalaisaloitteesta 11.2.2015

Liitteet

Liite 1. Miten eduskunta äänesti sukupuolineutraalista avioliittolaista.

Kokoomus

Kuva: Yle Uutisgrafiikka Äänestys jakoi kokoomuksen rivejä.

Kannattavat:

Eestilä Markku
Grahn-Laasonen Sanni
Harkimo Leena
Heinonen Timo
Jaskari Harri
Kanerva Ilkka
Kataja Sampsa
Kauma Pia
Kiuru Pauli
Kurvinen Esko
Lauslahti Sanna
Lepomäki Elina
Matikainen-Kallström Marjo
Mäkelä Outi
Mäkinen Tapani
Männistö Lasse
Orpo Petteri
Pelkonen Jaana
Salolainen Pertti
Sarkomaa Sari
Stubb Alexander
Suutari Eero
Toivakka Lenita
Urpalainen Anu
Vapaavuori Jan
Vilkman Sofia
Virolainen Anne-Mari
Wallinheimo Sinuhe

Vastustavat:

Autto Heikki
Hemmilä Pertti
Holmlund Anne
Jokinen Kalle
Kopra Jukka
Lehti Eero
Mäntymaa Markku
Palola Mikael
Ravi Pekka
Risikko Paula
Sankelo Janne
Sasi Kimmo
Satonen Arto
Tolvanen Kari
Vahasalo Raija
Zyskowicz Ben

Kuva: Yle uutisgrafiikka SDP:n edustajien enemmistö on uuden avioliittolain puolella.

Kannattavat:

Backman Jouni
Eloranta Eeva-Johanna
Feldt-Ranta Maarit
Filatov Tarja
Gustafsson Jukka
Guzenina Maria
Hiltunen Rakel
Huovinen Susanna
Ihalainen Lauri
Jungner Mikael
Kantola Ilkka
Karhu Saara
Kari Mika
Kiljunen Anneli
Kiuru Krista
Koskinen Johannes
Kuusisto Merja
Kymäläinen Suna
Kärnä Jukka
Lindtman Antti
Lipponen Päivi
Myller Riitta
Ojala-Niemelä Johanna
Paasio Heli
Paatero Sirpa
Peltonen Tuula
Saarinen Matti
Salonen Kristiina
Skinnari Jouko
Taimela Katja
Tainio Hanna
Tuomioja Erkki
Tuppurainen Tytti
Urpilainen Jutta
Viitamies Pauliina
Viitanen Pia
Väätäinen Tuula

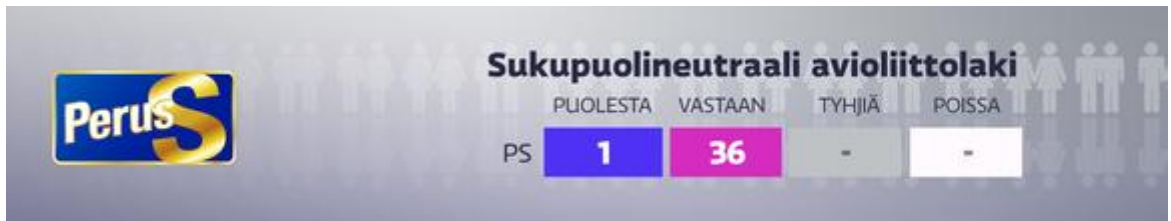
Vastustavat:

Rajamäki Kari
Wallin Harry

Poissa:

Mäkisalo-Ropponen Merja
Piirainen Raimo

Perussuomalaiset

Kuva: Yle uutisgrafiikka Perussuomalaisista vain yksi kannattaa lakimuutosta.

Kannattavat:

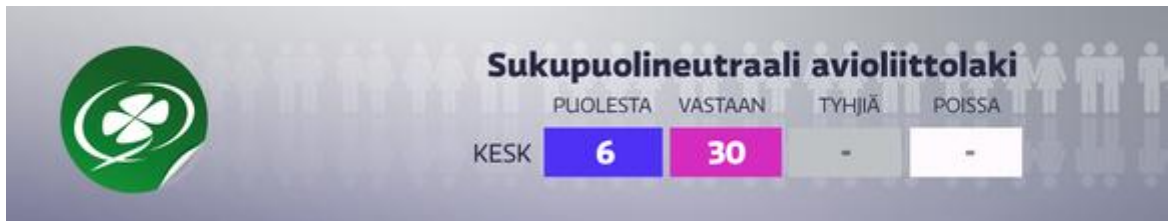
Juvonen Arja

Vastustavat:

Eerola Juho
 Elomaa Ritva
 Hakkarainen Teuvo
 Heikkilä Lauri
 Hongisto Reijo
 Immonen Olli
 Jalonen Ari
 Joutsenlahti Anssi
 Jurva Johanna
 Jääskeläinen Pietari
 Kettunen Pentti
 Kivelä Kimmo
 Kokko Osmo
 Lindström Jari
 Lohela Maria
 Louhelainen Anne
 Mattila Pirkko
 Mäkipää Lea
 Mäntylä Hanna
 Mölsä Martti
 Niikko Mika
 Niinistö Jussi
 Oinonen Pentti
 Packalén Tom
 Raatikainen Mika
 Ruohonen-Lerner Pirkko
 Saarakkala Vesa-Matti
 Soini Timo
 Soukola Ismo
 Tolppanen Maria
 Tossavainen Reijo
 Turunen Kaj
 Tuupainen Kauko
 Virtanen Pertti
 Vähämäki Ville
 Väätäinen Juha

Keskusta

Kuva: Yle uutisgrafiikka Keskustassa on enemmän avioliittolain vastustajia kuin kannattajia.

Kannattavat:

Alatalo Mikko
 Kaikkonen Antti
 Lehtomäki Paula
 Puumala Tuomo
 Saarikko Annika
 Tiilikainen Kimmo

Vastustavat:

Anttila Sirkka-Liisa
 Hautala Lasse
 Kalli Timo
 Kalmari Anne
 Katainen Elsi
 Kerola Inkeri
 Kiviranta Esko
 Komi Katri
 Korhonen Timo V.
 Koskela Laila
 Kääriäinen Seppo
 Leppä Jari
 Lintilä Mika
 Lohi Markus
 Majjala Eeva-Maria
 Paloniemi Aila
 Pekkarinen Mauri
 Peltokorpi Terhi
 Pirttilahti Arto
 Rautakangas Antti
 Rehula Juha
 Reijonen Eero
 Rossi Markku
 Rundgren Simo
 Savola Mikko
 Sipilä Juha
 Torniainen Ari
 Tölli Tapani
 Vehkaperä Mirja
 Vehviläinen Anu

Vasemmistoliitto

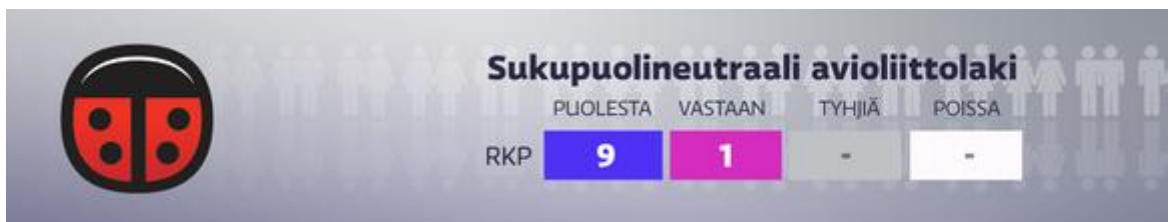

Kuva: Yle uutisgraafiikka Vasemmistoliiton kansanedustajista kaikki kannattavat uutta avioliittolakia.

Kannattavat:

- Arhinmäki Paavo
- Hänninen Katja
- Kalliorinne Risto
- Kontula Anna
- Korhonen Martti
- Lapintie Annika
- Modig Silvia
- Myllykoski Jari
- Pekonen Aino-Kaisa
- Tiainen Eila
- Uotila Kari
- Virtanen Erkki

Ruotsalainen kansanpuolue

Kuva: Yle uutisgraafiikka Myös RKP:n edustajien enemmistö kannattaa avioliittolain muutosta.

Kannattavat:

- Blomqvist Tuomas
- Donner Jörn
- Gestrin Christina
- Henriksson Anna-Maja
- NaucLér Elisabeth
- Nylander Mikaela
- Nylund Mats
- Wallin Stefan
- Wideroos Ulla-Maj

Vastustavat:

- Gästgivars Lars Erik

Vihreät

Kuva: Yle uutisgraafiikka Vihreät olivat yksimielisiä: kaikki äänestivät lain puolesta.

Kannattavat:
 Alanko-Kahiluoto Outi
 Brax Tuija
 Haapanen Satu
 Haavisto Pekka
 Karimäki Johanna
 Niinistö Ville
 Sinnemäki Anni
 Soininvaara Osmo
 Toivola Jani
 Tynkkynen Oras

Kristillisdemokraatit

Kuva: Yle uutisgrafiikka Kaikki kristillisten edustajat vastustavat uudistusta.

Vastustavat:
 Ahvenjärvi Sauli
 Jääskeläinen Jouko
 Palm Sari
 Rauhala Leena
 Räsänen Päivi
 Östman Peter

Vasenryhmä

Kuva: Yle uutisgrafiikka Vasenryhmän edustajat kannattavat avioliittolain uudistusta.

Kannattavat:
 Mustajärvi Markus
 Yrttiaho Jyrki

Muutos 2011

Kuva: Yle uutisgrafiikka Muutos 2011 -puolueen edustaja vastustaa uutta avioliittolakia.

Vastustavat:

Hirvisaari James.”(Yle, 2014)

http://yle.fi/uutiset/105_kannatti_ja_92_vastusti__nain_kansanedustajat_aanestivat_avioliittolaista/7657637. Luettu 14.1.2015.

Liite 2. Kysely kansanedustajille.

Teen opinnäytetyötä Haaga-Helian ammattikorkeakouluun aiheesta kansalaisaloitteiden merkitys suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Olisi todella hienoa, jos ehtisit vastaamaan alla oleviin kysymyksiin. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksella. Kiitän jo etukäteen vastauksestasi!

1. Saavatko kansalaisaloitteet tasapuolisen käsittelyn eduskunnassa suhteessa muihin lakialoitteisiin?
2. Lisäävätkö kansalaisaloitteet demokratiaa?
3. Onko kansalaisaloitteen tekemisen kynnyksesi liian korkea? Jos on, niin miten sitä voisi madaltaa?
4. Mikä on mielestäsi kansalaisaloitteen merkitys suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä?
5. Kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista lobattiin erittäin aktiivisesti sekä puolesta, että vastaan. Aloite oli esillä myös julkisuudessa. Ilman lobbaamista, olisiko aloite edennyt eduskunnassa?
6. Vaikuttiko aloitteen julkisuus päätökseesi äänestää puolesta tai vastaan?
7. Vaatiiko kansalaisaloite ylipäättään aktiivista lobbaamista edetäkseen?